

PROMÍTÁNÍ POD TLAKEM

AUTORKA: Mariam Jachvadze, Produkční manažerka (Chai Khana Media, Gruzie)

> Citlivý obsah v menších městech

> Angažovanost občanské společnosti

> Nepředvídatelné diskuze

> Překonání potenciálních překážek

> Paměť jako spouštěč konfliktu

> Filmy pod politickým tlakem

> Sedmero rad na závěr

Citlivý obsah v menších městech

Gruzie ale není jediná země, v níž k takovýmto speciálním opatřením dochází. Například v Rumunsku se k vybírání filmů taky přistupuje velmi opatrně. Ještě náročnější je to potom u promítání v městečkách a na vesnicích s menším okruhem diváctva. Tamější kulturní centra vynakládají značné úsilí, aby svoje publikum rozšířila a iniciovala diskuze o relevantních společenských tématech. Jejich cílem je diváky zaujmout a navázat s nimi kontakt.

Simion Pop, zástupce Paláce kultury v rumunské Bistritě si dává pozor na citlivější témata a jejich možný dopad na místní publikum. V menších městech je třeba najít tu vytouženou rovnováhu mezi promítáním atraktivního obsahu a neodrazováním diváků.

„Existují citlivá témata, u kterých váháme, protože nevíme, jestli budou s diváky rezonovat, nebo jestli si je promítáním odcizíme. Nejsme v New Yorku, kde se o takové věci nemusíš strachovat, protože si tvoje téma vždycky svoje publikum najde. Musím si všímat, co v místních vyvolává silné emoce, i když to sám mám jinak.“

Simion

**PALÁC KULTURY V
BISTRITĚ (RUMUNSKO)**

<http://www.palatulculturiiibistrita.ro>

Angažovanost občanské společnosti

V Chorvatsku je velmi důležitým posláním dokumentárních filmů zabývat se aktuálními společenskými a politickými otázkami. Místní zástupci KineDoku se aktivně snaží dát prostor různorodým názorům a podporovat kritické myšlení. Navázali intenzivní spolupráci s veřejnými organizacemi a odborníky z různých oborů, včetně politologie, sociologie, filozofie, ekologie, antropologie, historie či ekonomie. Snaží se tak dávat filmová témata do širších souvislostí interdisciplinárním způsobem.

Česko je dalším zářným příkladem pozitivní výměny názorů a nápadů napříč různorodým diváctvem KineDok dokumentů. V roce 2022 byl do katalogu KineDok zařazen film *Tobi v barvách duhy*. Představuje Evu a její rodinu žijící v malé maďarské vesnici. Její šestnáctileté dítě se nedávno vyoutovalo jako transgender a zvolilo si jméno Tobi. Film je popisován jako „*emotivní příběh o osvobození a toleranci*“ a rezonuje s Ivanou z Centra volného času Hrubínka v České republice. Sama dodává, že ji u filmu překvapila reakce diváků.

I v Gruzii se potvrdilo, že pokud pro svoje publikum vybereš vhodný promítací prostor a zohledniš širší společensko-politický kontext, akce bude mít zaručeně úspěch. Přes rizika spojená s promítáním LGBT QI filmů, kdy gruzínské krajně pravicové skupiny představují potenciální hrozbu, KineDok v Gruzii uspořádal dvě úspěšné a ničím nerušené projekce filmu *Tobi v barvách duhy*.

„Když jsme promítali film Tobi v barvách duhy, všimla jsem si pár drsně vypadajících chlápků v publiku a čekala jsem, že během projekce odejdou. Oni ale zůstali a byli naprosto ohromeni tím, jak se Tobi vypořádává se životem a jak vypadá hledání skutečné identity.“

Ivana

**CENTRUM VOLNÉHO
ČASU HRUBÍNKA (ČESKO)**

<https://www.facebook.com/hrubinka>

Překonání potenciálních překážek

Úspěch obzvláště slavila koordinátorka KineDoku v Gruzii Natali Chkhartishvili, která film představila široké veřejnosti navzdory možným problémům. Projekce rozpoutala diskusi, vyvolala v divácích empatii a zdůraznila, jak důležitý je správný výběr projekčních prostor, když promítáte citlivější témata v konkrétním kulturním kontextu.

„První projekci jsme uspořádali pro novináře z jižního Kavkazu v rámci jejich školení nazvaného ‚Jak informovat o queer tématech?‘ organizovaného platformou Chai Khana Media a podruhé jsme film promítali v Untitled Gallery v Tbilisi. Byla to záměrná volba, jelikož jde o prostor často pořádající akce pro queer komunitu. Tím pádem jsme věděli, že nenastanou problémy a že místo nabízí bezpečný prostor pro diskusi.“

Natali, Chai Khana Media (Gruzie)

Paměť jako spouštěč konfliktu

Nás lidi rozděluje spousta faktorů. Jedním z nich je i paměť, která je často spouštěčem konfliktu a vzdorů, a to zejména při promítání filmů o historických událostech. Na druhou stranu ale může

sloužit jako katalyzátor reflexe a dialogu.

Filmy o Jugoslávii a bývalém socialistickém režimu jsou v Chorvatsku stále problematické a je potřeba k nim přistupovat opatrně, aby se mezi lidmi nerozvířila kontroverze. Na takové dokumenty jsou ideálním cílovým publikem studenti a učitelé.

Dina Pokrajac, zástupkyně KineDok v Záhřebu přiznává, že promítání filmů se spornou historickou tematikou může vyvolat problémy. Popisuje: „Jsou to bolestivá místa naší společnosti a kolektivní paměť je bohužel neustále vymazávána a přepisována. U některých filmů jsme se zaměřili na středoškoláky a nezletilé. Někdy bylo náročné získat svolení od jejich rodičů nebo ředitelů škol, ale nakonec se nám je povedlo přesvědčit. Vždycky se snažíme o rozvinutí co nejširší perspektivy prostřednictvím moderovaných diskuzí a pozvaných odborníků.“

Filmy pod politickým tlakem

Mnohem těžší je vypořádat se s politickým tlakem, zejména pokud jdeš proti zájmům oligarchy nebo vlivných osobností. Nejnovější film Salome Jashi **ZKROCENÁ ZAHRADA** je zářným příkladem gruzínské kinematografie, který sbírá ocenění na mezinárodních festivalech a dokonce i nominaci na Sundance. Ale doma film vyvolal velkou kontroverzi kvůli nepřímým narážkám na Bidzinu Ivanishviliho, zakladatele vládnoucí strany Gruzínský sen.

V létě 2021 Jashi začala vyjednávat podmínky o promítání svého filmu s jediným gruzínským řetězcem kin Cavea. Po několika měsících tahanic obdržela oficiální odmítnutí, které znělo: „Naše streamovací platforma nemá ve zvyku nabízet dokumentární filmy.“ Taková odpověď se jí nezdála, jelikož Cavea standardně přebírá hrané a dokumentární filmy z produkce, nahraje je na svou platformu (pouze pro předplatitele) a promítá je ve svých kinech. Ten samý rok řada kin po celé Gruzii, včetně Kvemo Kartli, Ozurgeti a Batumi, odstoupila od promítání, aby se vyhnula potenciálnímu konfliktu s vládou.

Stejný strach zažíval i Mindia Esadze, bývalý ředitel Gruzínské filmové akademie v Tbilisi, nezávislého a nekomerčního subjektu zaměřeného na rozvoj a popularizaci gruzínské kinematografie. *Zkrocená zahrada* byla původně schválena k sedmero promítání v kině Cinema House. Nakonec ale kino svůj slib nedodrželo a **ZNIČEHONIC PROMÍTACÍ ŠŇŮRU ZRUŠILO**.

Jashi vzpomíná, jak ředitel kina reagoval:

„Řekl mi, že film promítat nebude, protože vyvolává kontroverzi a svou politikou rozděluje lid. A pak dodal, že se nechce stát obětí.“

Gruzínská společnost na to reagovala se značným zájmem a různé organizace se nabídly film promítat, například divadlo Haraki, Goethe-Institut Gruzie, Cafe Ezo, Cafe Mziuri a další. Všechny projekce měly úspěch.

Příběh dokumentu *Zkrocená zahrada* pokračoval a film znovu nabyl na významu během filmových protestů reagujících na změny v Gruzínském národním filmovém centru. V červnu 2023 vůdce vládnoucí strany Iraklij Kobachidze veřejně zkritizoval režisérku Salomé Jashi a její film označil za „nestoudný“ a „absurdní“. **KRITIZOVAL** taky Gruzínské národní filmové centrum, že takové projekty podporuje (např. nabízením finančních prostředků) a v odpovědi novinářům 19. června 2023 uvedl: „*Film s tak nestoudným obsahem nikdy neměl vzniknout. Proč raději netočíme filmy o správných věcech?*“.

Následující den ukázal gruzínský KineDok svou houževnatost a odhodlání a okamžitě zorganizoval dvě projekce právě *Zkrocené zahrady*. Přišlo okolo sto lidí, kteří se aktivně zapojili do diskuze po filmu. Ti, kteří se na promítání nemohli dostavit, požádali o přístup k filmu přes VOD platformu.

„Celý týden jsme byli zahlceni reakcemi. V tak napjaté situaci je přístup přes VOD platformu skvělým řešením, jak film rychle rozšířit mezi širokou veřejnost.“

Natali, koordinátorka KineDoku, (Gruzie)

Cenzura a politický tlak přiměli experty z oboru a filmové nadšence vytvářet nová hnutí. Například **GEORGIAN CINEMA IS UNDER THREAT** (Gruzínská kinematografie v ohrožení) reaguje na neprůhledná rozhodnutí vydávaná gruzínským ministerstvem kultury. Hnutí pomohlo zorganizovat novou vlnu filmových projekcí pod názvem *Gruzínská kinematografie pro gruzínské diváky*. Umožňuje občanům vychutnávat si moderní kousky domácí filmové tvorby, které jsou dostupné po celé zemi. V době, kdy městská kina nefungují tak, jak mají, si filmy ke svému publiku hledají vlastní cestu.

Sedmero rad na závěr

Začínající promítači a venue manažeři mohou z těchto příběhů čerpat inspiraci a vzít si k srdci následující rady:

- 1. Vezmi v potaz jedinečný politický, kulturní a sociální kontext** vaší země a společnosti. Přizpůsob svůj přístup tak, aby reflektoval citlivá místa a preference tvého publika.
- 2. Vytvoř přátelskou a bezpečnou atmosféru a oslovuj hosty**, řečníky a odborníky, aby se účastnili diskuzí po projekci. Pozvedni celkový zážitek a nabídni divákům doplňující informace.
- 3. Umožni divákům o tématech diskutovat** a zamyslet se nad nimi.

4. Věnuj čas jazyku a celkové strategii propagace, a to hlavně u filmů s citlivou tematikou.

5. Pobízej diváky k otevřené komunikaci, která v nich vypěstuje porozumění a přemostí rozdíly. Dosáhneš inkluzivního a obohacujícího zážitku.

6. Zvaž alternativní promítací místa (nebo soukromé akce pouze pro zvané) zaručující bezpečné prostředí.

7. Hledej kreativní způsoby, jak vytvářet protestní a podpůrné iniciativy.

Čtěte více:

<https://civil.ge/archives/491900>

<https://civil.ge/archives/491900>

<https://eurasianet.org/georgian-culture-vs-georgian-culture-minister>

<https://eurasianet.org/georgian-culture-vs-georgian-culture-minister>
<https://civil.ge/archives/556457>

<https://civil.ge/archives/556457> <https://civil.ge/archives/548248>

FOTOGRAFIE:

CHKHARTISHVILI, Natali

Fotografie z filmů (Zkrocená zahrada, Tobi v barvách duhy, Tenkrát v mládí)